

Wat betekent de invoering van Inkomens- en vermogensafhankelijke Eigen Bijdrage (ivb) voor gemeenten en aanbieders?

Factsheet, november 2024

In dit document wordt een aantal belangrijke veranderingen in beeld gebracht die het gevolg zijn van de invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Wmo 2015 (ivb). Allereerst worden op hoofdlijnen een aantal veranderingen ten opzichte van het huidige abonnementstarief Wmo 2015 geschetst. Daarna worden consequenties in beeld gebracht voor gemeenten en aanbieders. Dit document geeft geen uitputtend overzicht. De invoering van de ivb wordt geregeld met een wijziging van de Wmo 2015 en een daarop te baseren wijziging van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015. Uiteindelijk zijn de definitieve wettelijke regelingen leidend voor wat er verandert.¹

Wettelijke wijzigingen op hoofdlijnen

Om een beeld te geven van wat consequenties zijn voor het veld, wordt hieronder kort een aantal veranderingen weergegeven ten opzichte van het abonnementstarief.

- **Bijdrage**

Het abonnementstarief komt te vervallen. De eigen bijdrage, vastgesteld en geïnd door het CAK, wordt inkomens- en vermogensafhankelijk, met een minimumbedrag van € 20,60 en lineair oplopend tot een maximumbedrag van ca € 300,- (beide bedragen luiden in prijspeil 2024). De bijdrage blijft onafhankelijk van het aantal uur geleverde ondersteuning.

- **Maatwerkvoorzieningen**

De ivb geldt uitsluitend voor maatwerkvoorzieningen waarvoor nu het abonnementstarief wordt betaald. Op algemene voorzieningen (met of zonder duurzame hulpverleningsrelatie) is de ivb niet van toepassing.

- **Beleidsruimte**

De ivb is alleen verschuldigd voor maatwerkvoorzieningen die bij gemeentelijke verordening zijn aangewezen. Verder kan het zogenoemde minimabeleid worden voortgezet door bij verordening te regelen dat cliënten in bepaalde inkomenscategorieën geen eigen bijdrage hoeven te betalen. Gemeenten krijgen daarnaast ruimte om voor bepaalde maatwerkvoorzieningen zelf een eigen bijdrage te vragen en te innen in plaats van de ivb, bijv. voor maatwerkvoorzieningen zonder hulpmiddel of woningaanpassing waarvan wordt ingeschat dat de kostprijs lager is dan de ivb.

Voor algemene voorzieningen houden gemeenten beleidsruimte om zelf een eigen bijdrage te innen die ten hoogste de kostprijs bedraagt en financieel passend is voor de doelgroep. Die beleidsruimte wordt ook geïntroduceerd voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie.

¹ Op dit moment wordt het advies van de Raad van State over de wijziging van de Wmo 2015 verwerkt. Mede op basis van de consultatie wordt tegelijk gewerkt aan de wijziging van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015.

- ***Startmoment eigen bijdrage***

De start van de ivb is gekoppeld aan de daadwerkelijke start van de levering van de ondersteuning. Het startmoment kan dus niet meer gekoppeld worden aan de startdatum van de aan de cliënt afgegeven beschikking (m.u.v. pgb).

- ***Pauzeren eigen bijdrage***

De cliënt is tijdelijk geen ivb verschuldigd als er gedurende ten minste 31 aansluitende dagen of een volledige kalendermaand geen feitelijke levering van ondersteuning is geweest als gevolg van een intramurale opname van de cliënt. Wanneer geen sprake is van zo'n opname, wordt de ivb alleen gepauzeerd indien de aanbieder gedurende die periode geen aanbod tot ondersteuning heeft gedaan.

- ***Terugwerkende kracht***

De ivb kan tot maximaal drie maanden terug worden opgelegd. Ook wordt de periode waarover – bij vertraging of fouten in de keten – verhogingen van de eigen bijdrage bij de cliënt met terugwerkende kracht in rekening kunnen worden gebracht, verkort van 12 naar 3 maanden.

- ***Kostprijsbewaking (hulpmiddelen en woningaanpassingen)***

Voor maatwerkvoorzieningen die uitsluitend bestaan uit hulpmiddelen en/of woningaanpassingen is geen ivb meer verschuldigd zodra de cliënt in totaal meer zou betalen dan de kostprijs van de maatwerkvoorziening. Dit wordt bewaakt door het CAK. De gemeente geeft in volgorde van levering (serieel) de kostprijs door aan het CAK.

- ***Termijnen***

Voor het doen van meldingen en het aanleveren van informatie door gemeenten aan het CAK gelden termijnen van doorgaans vier weken. Voor het nemen van besluiten gelden termijnen van doorgaans acht weken.

[Wat betekent dit voor gemeenten?](#)

Door de invoering van de ivb zullen gemeenten worden geconfronteerd met wijzigingen in hun gemeentelijk beleid, aanpassing van gemeentelijke werkprocessen (inclusief de intake en de communicatie met burgers) en software en mogelijk aanpassing van afspraken met aanbieders.

[Herijking gemeentelijk beleid](#)

In het gemeentelijk (Wmo-)beleid, zoals vastgelegd in beleidsplannen en verordeningen, is vastgelegd hoe gemeenten uitvoering geven aan de Wmo 2015. Daarin staat vermeld voor welke voorzieningen de cliënt een eigen bijdrage verschuldigd is en doorgaans ook welke voorzieningen gelden als algemene voorziening. Op een aantal punten is mogelijk herijking van het gemeentelijk beleid nodig. De VNG zal daarvoor een modelverordening ter beschikking stellen. Punten waarop dit wellicht nodig is zijn:

- ***Eigen bijdrage algemene voorzieningen***

Gemeenten kunnen ervoor hebben gekozen bepaalde vormen van ondersteuning (bijv. huishoudelijke hulp) laagdrempelig als algemene voorziening met een duurzame hulpverleningsrelatie aan te bieden. De algemene voorzieningen kunnen echter niet meer aangemeld worden bij het CAK voor de berekening en inning van de eigen bijdrage. Er is beleidsruimte voor gemeenten om eventueel zelf een eigen bijdrage te innen. Het is dan wel nodig hiervoor een proces in te richten ingericht (zie Aanpassing processen).

De gemeente zal dus – indien van toepassing – opnieuw hebben af te wegen hoe om te gaan met algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie en dit in haar gemeentelijk beleid moeten doorvoeren.

- ***Kostprijsbewaking hulpmiddelen en woningaanpassingen***

Voor de ivb wordt de kostprijsbewaking op hulpmiddelen en woningaanpassingen uitgevoerd door het CAK. De gemeente geeft de kostprijzen aan het CAK door ten behoeve van deze bewaking. In de gemeentelijke verordening wordt geregeld hoe de kostprijs van hulpmiddelen en woningaanpassingen wordt bepaald. Vanuit het Ketenbureau, VWS, het CAK en de VNG wordt gewerkt aan een handreiking om gemeenten daarbij te ondersteunen.

- ***Start/stop van de eigen bijdrage***

Mogelijk heeft de gemeente het moment waarop de eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening start momenteel in het gemeentelijk beleid vastgelegd. Met de wettelijke verankering van het startmoment is dit overbodig geworden.

- ***Keuzes in relatie tot geboden beleidsruimte maatwerkvoorzieningen***

Zoals hiervoor toegelicht (zie “Wettelijke wijzigingen op hoofdlijnen”) krijgen gemeenten rond de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen ook beleidsruimte. Gemeenten leggen in hun beleid vast of en zo ja, hoe zij gebruik maken van de geboden ruimte.

Aanpassing processen

Binnen de gemeenten zijn er diverse processen die moeten worden aangepast ten behoeve van de invoering van de ivb. Afstemming met de gemeentelijke softwareleverancier wordt aanbevolen. In ieder geval de volgende gemeentelijke processen worden geraakt:

- ***Clëntvoorlichting***

Bij een intakegesprek moet de cliënt worden geïnformeerd over de ivb. Het kan zijn dat samen met de cliënt een ‘proefberekening’ van de eigen bijdrage moet worden gemaakt om inzicht te geven in de te verwachten eigen bijdrage. Het CAK zal hiervoor een module ontwikkelen die via de website van het CAK is te raadplegen. Het strekt tot de aanbeveling om cliënten nu al te informeren over de aankomende verandering en de mogelijke consequenties voor hun eigen bijdrage.

- ***Eigen bijdrage algemene voorzieningen***

Er blijft gemeentelijke beleidsruimte om zelf een eigen bijdrage in te stellen voor algemene voorzieningen. Gemeenten krijgen die ruimte straks ook voor algemene voorzieningen met duurzame hulpverleningsrelatie. Als de gemeente hiervoor kiest, dan zal hiervoor een proces moeten worden ingericht om de eigen bijdrage te innen bij de cliënt (het CAK int hiervoor straks geen eigen bijdrage meer).

Bij algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie wordt de gemeente verantwoordelijk om te toetsen of er samenloop is met andere voorzieningen of met een indicatie voor Wlz-zorg. Als dat het geval is dan mag de cliënt geen eigen bijdrage worden gevraagd voor een algemene voorziening met duurzame hulpverleningsrelatie. Voor de Wmo 2015 (inclusief Beschermd Wonen) zal de gemeente zelf weten of sprake is van samenloop. Voor de Wlz kan de gemeente onderzoeken of er sprake is van een voor de Wlz afgegeven indicatie door gebruik te maken van de Wlz registertoets of Wlz Signalen van het Inlichtingenbureau (zie www.inlichtingenbureau.nl/Beleidsterreinen/Wmo-en-Jeugdzorg/Dienstverlening-Wlz).

- ***Kostprijzen vaststellen en invoeren***

Nadat het beleid met betrekking tot de kostprijzen voor standaard hulpmiddelen en woningaanpassingen is vastgesteld moeten deze mogelijk als parameter worden ingevoerd in het gemeentelijke systeem (overzicht kostprijzen standaard hulpmiddelen/woningaanpassingen).

- ***Initiële aanlevering kostprijzen bestaande cliënten***

Gemeenten die de kostprijsbewaking bij hulpmiddelen en woningaanpassingen nu nog niet door het CAK laten uitvoeren, zullen dat in de nieuwe situatie wel door het CAK moeten laten doen.

Om het CAK de kostprijsbewaking te kunnen laten voortzetten zullen die gemeenten voor bestaande cliënten de nog resterende kostprijs van hulpmiddelen en woningaanpassingen moeten vaststellen en invoeren in het gemeentelijke systeem. Daarna moeten ze worden doorgegeven aan het CAK (gemeenten worden nog nader geïnformeerd hoe en wanneer dit moet gebeuren).

- ***Aanlevering kostprijzen nieuwe cliënten***

Ook voor hulpmiddelen en woningaanpassingen die na invoering van de ivb worden toegekend, zal de kostprijs worden ingevoerd in het gemeentelijke systeem om daarna te kunnen worden doorgegeven aan het CAK. Die kostprijs wordt tevens vermeld in de beschikking waarmee het hulpmiddel of de woning aanpassing wordt toegekend.

- ***Afmelden cliënten algemene voorzieningen (met duurzame hulpverleningsrelatie)***

Cliënten met een algemene voorziening met een duurzame hulpverleningsrelatie die in het verleden zijn aangemeld bij het CAK en die na ingang van de ivb van die algemene voorziening gebruik blijven maken, dienen te worden afgemeld bij het CAK voor inning

van de ivb (behalve als deze cliënten naast die algemene voorziening ook een maatwerkvoorziening ontvangen waarvoor ivb verschuldigd is).

- ***Inrichten proces verwerking kostprijs signaal***

De gemeente ontvangt een maand voordat de kostprijs wordt bereikt een signaal van het CAK. De gemeente moet het proces inrichten waarmee opvolging wordt gegeven aan dit signaal. Een reactie naar het CAK is verplicht, zodat het CAK kan bepalen of de inning van de ivb moet stoppen of doorgaan en of daarbij een nieuwe kostprijs bewaakt moet worden. De intentie is om het kostprijs signaal via het iEb berichtenverkeer in te richten zodat gemeenten dit proces grotendeels geautomatiseerd kunnen afhandelen in de gemeentelijke software.

Communicatie aan de cliënt

In het programma wordt nagedacht over de communicatie aan de cliënt. Er wordt gewerkt aan een toolbox om gemeenten hierbij te ondersteunen. In deze toolbox komen onder andere voorbeeldbrieven, een animatievideo, flyers en een leidraad voor de intake (ivb gerelateerd). Er kan onderscheid worden gemaakt tussen:

- ***Bestaande cliënten***

Bestaande cliënten moeten tijdig worden geïnformeerd over de consequenties van de invoering van de ivb. Zij moeten op tijd de keuze kunnen maken of zij willen doorgaan of stoppen met een Wmo-voorziening en of zij eventueel zelf de ondersteuning willen gaan organiseren. Te overwegen valt om bestaande cliënten met minder doenvermogen daarbij extra te ondersteunen, bijvoorbeeld met de inzet van individuele cliëntondersteuners.

- ***Nieuwe cliënten***

Het is belangrijk dat nieuwe cliënten al bij de intake worden geïnformeerd, zodat zij weten wat voor eigen bijdrage zij straks kunnen verwachten. Zie hiervoor bij 'Aanpassing processen'.

Herijking afspraken aanbieders

De invoering van de ivb raakt ook de afspraken tussen gemeenten en aanbieders. Over bijvoorbeeld de volgende onderwerpen zullen afspraken mogelijk moeten worden aangescherpt:

- ***Tijdig aanleveren start- en stopzorgberichten wordt nog belangrijker.***

Niet tijdige aanlevering van deze informatie aan de gemeente kan tot gevolg hebben dat de gemeente niet tijdig of verkeerde informatie doorgeeft aan het CAK. Dit kan tot gevolg hebben dat de cliënt onterecht te veel betaalt of geconfronteerd wordt met stapel- en/of correctiefacturen. Daarnaast kan het zijn dat de gemeente hierdoor inkomsten mist omdat – bij vertraging of fouten in de keten – de eigen bijdrage nog maar tot 3 maanden met terugwerkende kracht kan worden opgelegd of verhoogd.

- ***Eigen bijdrage algemene voorzieningen***
Het kan een beleidskeuze van de gemeente zijn om in bepaalde gevallen een eigen bijdrage voor een algemene voorziening via de aanbieder te innen. Hierbij wordt ten hoogste de kostprijs van de algemene voorziening door de cliënt betaald aan de aanbieder. Als dat het geval is zullen hierover afspraken moeten worden gemaakt met de aanbieder.
- ***Tijdelijke stopberichten bij pauzering eigen bijdrage***
In bepaalde gevallen wordt de eigen bijdrage gepauzeerd. De eigen bijdrage is dan tijdelijk stopgezet. Aanbieders sturen in die situaties een tijdelijk stop zorg bericht naar de gemeente.
- ***(Communicatie rond) levering hulpmiddelen en woningaanpassingen aan cliënten***
De kostprijs die aan het CAK wordt doorgegeven is gekoppeld aan het hulpmiddel dat daadwerkelijk geleverd wordt (of de woningaanpassing die daadwerkelijk geleverd wordt). Dat vereist duidelijke afspraken tussen gemeente en leveranciers over de levering van hulpmiddelen en woningaanpassingen en de (tussentijdse) communicatie hierover (indien geen gebruik wordt gemaakt van het berichtenverkeer).

[Wat betekent dit voor aanbieders?](#)

De invoering van de ivb raakt ook de aanbieders van voorzieningen. Bij de aanlevering van informatie aan de gemeente bij het starten, stoppen en onderbreken van de ondersteuning spelen zij een cruciale rol. Aanbieders staan verder vaak in direct contact met de cliënt. Gemeenten kunnen met aanbieders afspraken maken over de informatie die aanbieders aan de cliënt verstrekken over de eigen bijdrage.

- Aanbieders moeten zich bewust zijn dat zij deel uitmaken van de eigen bijdrage keten. Als zij niet tijdig start/stop zorg informatie aanleveren aan de gemeente dan kan dit consequenties hebben voor de inning van de eigen bijdrage bij de cliënt (onterechte of stapelfacturen) en de opbrengsten voor de gemeente.
- Met invoering van de ivb wordt (naar alle waarschijnlijkheid) ook een aanpassing doorgevoerd op de tijdelijke stop zorg informatie (in het kader van de iWmo) om beter aan te sluiten op de pauzering van de eigen bijdrage. Deze wijzigingen zullen in het informatiesysteem van de aanbieder moeten worden doorgevoerd.
- Gemeenten en aanbieders die afgesproken hebben de intake door de aanbieder uit te laten voeren (taakgerichte variant), zullen ook met de cliënt moeten bespreken wat de consequenties met betrekking tot de eigen bijdrage zijn, zie hiervoor bij gemeenten, aanpassing processen, cliëntvoorlichting.
- In zijn algemeenheid kunnen de punten onder de kop “Herijking afspraken zorgaanbieders” ook gevolgen hebben voor zorgaanbieders.